

ÉSZREVÉTELEK A SZENT KORONÁRÓL

Közel egy időben három írás került a szerkesztőségbe, melyek a Szent Koronával foglalkoznak. A megközelítések nagyon különbözőek, de mindegyik szerző kérdéseket tesz fel azoknak az eredményeknek a kapcsán, amelyekre érdeklődésük és hajlamuk szerinti vizsgálódásuk indította őket. A fejtegetések néhol egymásnak is ellentmondanak és egyik korábbi hipotézis rendszerébe sem illenek bele, vagyis még további bizonytalanságokat jeleznek a korona-kutatás területén. Természetesen közlésükkel nem célolok bármit is végleg tisztázni vagy valamely hipotézis mellett állást foglalni, éppen a kérdések sokaságára, további kutatások szükségességére szeretném felhívni a figyelmet. Ezt a annál inkább fontosnak tartom, mert a „hivatalosként” elfogadott nézetek ellen évek óta felhozott mégoly erős kételemek és érvek sem látszanak megingatni ezt az álláspontot. A Parlamentben nap mint nap hazai és külföldi nézők száza hallják cáfolhatatlan tényként a Szent Koronát ismertető szöveg bevezetésében, hogy azt egymástól távol és függetlenül készült két részből illesztették össze.

Bevezetésül fontosnak tartom megjegyezni, hogy Végh Tibor megállapításai – erre írásában hivatkozik is – közvetlenül érintik Pap Gábor összefoglaló korona-tanulmányának (*A magyar Szent Korona*, Pap Gábor: *Hazatalálás* című kötetében, Püski, 1999.) egy a naptárra vonatkozó részét (550. oldal). Végh Tibor, valamint Kéri Ádám és szerzőtársai is más következtésekre jutnak a kicserélt, illetve átcserélt zománcképekkel kapcsolatban, mint Pap Gábor, aki mindeddig a legátfogóbb, legtöbb új utat nyitó elemzést végezte el. Ezek az elemzések arra intenek, hogy a részterületekre vonatkozó új hipotéziseknek vagy kutatási eredményeknek egy rendkívül sokrétű rendszerbe kell elfogadható módon illeszkedniük.

Pap Gábor hívta fel a figyelmet a Szent Korona meglepő ábrázolására is Burne-Jones festményén. Z. Tóth Csaba ezzel kapcsolatos fejtegetését szeretném néhány gondolattal kiegészíteni, bár a kérdésről csak felszínes ismereteim vannak. Az eredeti angol korona valamennyi koronázási ékszerrel együtt I. Károly lefejezését (1649) követően eltűnt vagy megsemmisült. A jelenlegi koronát II. Károly készítette, tehát nyilvánvalóan nem alkalmas arra, hogy az Arthur mondakörrel kapcsolatos ábrázoláson szerepeljen. (A Westminster székesegyházban őrzött, XIII. századból való trón, I. Edward koronázási székének használata a koronázás érvényességének éppúgy mással nem helyettesíthető záloga, mint a magyar történelemben a Szent Koronával történő megkoronázás.) Peter Cormack, a londoni William Morris Gallery vezetője tájékoztatása szerint Burne-Jonest Dante Gabriel Rossetti fametszete inspirálta arra, hogy a magyar koronát fesse rá az Arthur halála jelenetre. Rossetti 1856-ban készített egy vázlatot Alfred Tennyson *A művészet palotája* című verséhez, amelynek egyik sora szerint a haldokló Arthurt az öt sirató királynők (királynék?) veszik körül. A vázlaton a tíz királynő fején egyforma abroncskoronák láthatók, az Edward Moxon kiadásában 1857-ben megjelent kötetben a végleges fametszeten valamennyi királynő különböző koronát visel, az, aki Arthur fejét fogja, a többiekétől eltérő keresztpántos-abroncs-

koronát a pántok tetején ferde helyzetű kereszttel. Cormack szerint ez a ferde kereszt enged arra következtetni, hogy a Szent Koronára történő távoli utalásként foghatta fel Burne-Jones mestere grafikáját, amikor az azonos témájú képét festette.

Tennyson másik, *Arthur halála* című költeményében három királynőről esik szó, akik közül a legmagasabb és legszebb ölébe veszi a haldokló király fejét. Ugyancsak Cormack szerint egyértelmű, hogy a három királynő közül ez a középső, a fehér ruhás tette le a saját, a Rossetti rajzán szereplőhöz hasonló koronáját – azaz a Szent Korona mását – a földre, mert a másik két királynőn rajta van a diadémszerű abroncskorona.

Ugyanezt a Tennyson által leírt jelenetet Julia Margaret Cameron is megörökítette fényképen, mikor albumin sorozatot készített jelmezes előképekről a Viktória-kori jelentős témákról. 1874-ben készített képén a három királynő vékony abroncskoronát visel. Howard Pyle Arthur királyról szóló 1903-as könyvének illusztrációján Arthur apja, Uther Pendragon fején pontosan olyan korona látható, amelyet Rossetti metszetén visel az Arthur fejét az ölében tartó királynő, de a keresztet egy egyenesen álló dísz helyettesíti.

Gerle János



Dante Gabriel Rossetti: *A királynők siratják Arthur királyt*

Z. Tóth Csaba

ARTHUR KIRÁLY UTOLSÓ ALVÁSA AVALONBAN

Burne-Jones

Sir Edward Coley Burne-Jones 1833-ban született Birminghamban. Anyja születése után néhány nappal meghalt, apja emiatt őt okolta és négy éves koráig nem törődött a nevelésével. Később a King Edward's Schoolba iratta, hogy kereskedelmet tanuljon, de a rendkívül értelmes fiú már 15 évesen szívesebben foglalkozott a klasszikusokkal, különösen a költőkkel és az ősi

kultúrákkal, és esténként rajziskolába járt. Oxfordban érettségizett 1852-ben és hamarosan felfedezte magának az Arthur mondakört, Thomas Mallory *Arthur halálac.* művét. Ekkoriban barátkozott össze William Morrisszal, és Dante Gabriel Rossetti hívására csatlakoztak a preraffaelita festők mozgalmához. Burne-Jones fantáziáját olyannyira megragadta Arthur király lovagjainak története, hogy *The Order of Sir Galahad* néven rendet alapított, melynek ő lett a generálisa.

A letűnő hagyományos kor utánérzéseiből fakadó preraffaelita mozgalom legnagyobb hatású szellemi inspirátora John Ruskin (1819-1900), oxfordi és cambridge-i esztétika professzor volt, aki szociológusként is nevet szerzett magának. Tanítványai közé tartozott Burne-Jones és később Cecil Rhodes is. Ruskin ideálja Platón antik köztársaság-eszméje volt, és úgy gondolta, hogy Angliának hasonló szerepet kell betöltenie. *Őnök egy nagyszerű hagyomány birtokosai* – mondta egy előadásában –, *amely a nevelés, a szépség, a jog uralma, a szabadság, az illemtudás és az önmuralom hagyománya... de ezt a hagyományt nem őrizhetjük meg, ha képtelenek vagyunk elterjeszteni az alsóbb osztályok között Angliában, és a nem-angol tömegeknek szerte a világon. Ha ez a nemes hagyomány nem terjed ki e két nagy többségre, akkor a felsőbb osztálybeli angolok kisebbségét végül beolvasztják ezek a többségek és a hagyomány elvész. Ezt megelőzendő, a hagyományt ki kell terjeszteni a tömegekre és a birodalomra.* Logikus szavak, melyek tükrözik a kor problémáival való konfrontálódás félelmét.

1857-ben kapta a preraffaelita csoport első nagy munkáját, az oxfordi Union Debating Hall kifestését. Burne-Jones egyik társa és barátja, John Roddam Spencer-Stanhope (1829-1908) volt, akinek családja és előkelőbb rokonai szerepet játszottak a brit politikában; Burne-Jones gyakran megfordult Stanhope firenzei villájában. 1861-től megszűntek a közös kiállítások és a művészek saját útjukat járták, de klubjuk találkozóhely maradt, ahol kicserélték nézeteiket és bemutatták műveiket pártfogóiknak. Burne-Jonest ekkoriban kérték fel J. Comyns Carr *Arthur király c.* színművéhez látvány- és kosztümtervek készítésére. Carr a Grosvenor Gallery igazgatója volt, ahol Burne-Jones először 1877-ben állított ki, a galéria alapítási évében. Képei nagy feltűnést keltenek, halála után itt rendeztek gyűjteményes kiállítást a tiszteletére. Oxfordon kívül itt vannak talán azok a pontok, ahol Burne-Jones kapcsolódhatott egy okkult politikai impulzushoz részben Stanhope, részben a Grosvenor Gallery révén. Bár a galéria alapítója Sir Coutts Lindsay és felesége volt, a névadó (támogató?) Grosvenorok, Westminster hercegei a tagjai voltak a Carroll Quigley által Cecil-bloknak nevezett nagyhatalmú csoportosulásnak, amely a Rhodes-Milner csoporttal együtt uralta a brit politikai életet a 19. század második felétől.

1881-ben George Howard, a Carlisle kilencedik earlje rendelt a festőtől egy Arthur-témájú képet Naworth Castle könyvtárába. Howard műkedvelő festő volt, pártfogolta a preraffaelitákat, és mint parlamenti képviselő, a liberális politikát. Családja Norfolk hercegeitől származott, akik VIII. Henrik fő tanácsadói voltak; Boleyn Anna annak a Thomas Howardnak az unokája volt, aki az angol nemességen belüli *Velencei Pártot* vezette, és a Howardok a Cecil családdal együtt kapcsolódtak a Jezsuita Rend hálózatához. Burne-Jones képe végül az *Arthur utolsó álma Avalonban* (*The Last Sleep of Arthur in Avalon*) címet kapta. Howard később lemondott róla, mikor látta, hogy ez lesz Burne-Jones utolsó műve. A művész 17 évig festette és elhunyt,

mielőtt teljesen befejezte volna. Életrajza nem említi, miért vitték a monumentális olajképet (282 x 645 cm) Angliából Puerto Ricóba, de írja, hogy a New York-i Metropolitan Múzeumban megrendezett Burne-Jones kiállításra méretei miatt nem tudták elszállítani.



Edward Coley Burne-Jones: *Arthur utolsó álma Avalonban* (részletek)



A legenda

A kelta, különösen walesi/kümmri Arthur-mondákban megőrződött hagyomány szerint Arthur király nem halt meg, hanem harcosaival egy föld alatti titkos helyen, vagy Avalonban, a túlvilágon, mágikus alvásban várja győzedelmes visszatérését Britanniába. Ugyanígy szól a kelta mitológia az istenek, a Fenianok majdani visszatéréséről is. Ez a motívum tulajdonképpen az ember újraszületésének nyugati tanítására, illetve az istenekkel, a szellemi világgal való kapcsolat majdani újralálására utal, megtalálható nálunk is a Csaba királyfőről, Szent Istvánról vagy Mátyás királyról szóló népmondákban. Az Arthur-mondák, köztük az *Annuum kifosztása* (*The Spoiling of Annwn, Book*

of *Taliesin*), leírják Arthur és követőinek vállalkozását Annuun ország szívébe, ahonnan a király majdnem minden emberét elvesztve tér vissza, de birtokába kerül, amit keresett: a magasabb látás és költészet mágikus üstje. Annuun a walesi mitológiában a túlvilág országa, a kereszténység előtti Árnjak birodalma, az üst pedig a kifogyhatatlan szellemi erők szimbóluma (a Daghada üstje Írország négy kincsének egyike). A kereszténység elterjedésével ezt az ősi kelta képzetet felváltotta a Szent Grál mondanaköre, pontosabban a két képzetvilág összeolvadása figyelhető meg. Különös, hogy az Arthur királlyal és a Kerekasztal lovagaival szokásosan együtt említett Szent Grál helyett a festményen a magyar Szent Korona szerepel, melyről egyébként a festménnyel kapcsolatban nem beszélnek az életrajzok, műleírások. Nem mellékes, hogy az Arthur király feje körüli három nőalak ruhája piros, fehér és zöld, mint a nemzeti lobogó.

A festmény tehát mintha azt akarná közölni, hogy az Arthur-individualitásnak következő megtestesülésében lesz valamilyen köze a magyar Szent Koronához. A kép egyszersmind tükrözi a 19. századi angolszász hatalmi törekvéseket Közép-Európával (Magyarországgal) kapcsolatban, mely törekvéseket ismerhette a festő. Talán ezért is kellett a képet ilyen messze vinni Európától.



A Szent Korona rajza (Rédey Péter koronaőr könyvéből)

Dr Végh Tibor

A SZENT KORONA ÜZENETE

1. A kiindulás

A Szent Korona 19 zománcképe közül 16-nak az együttese az ábrázolt szentek névünnepeinek naptári sorrendbe állításával fontos üzenetet közvetít. (Pap Gábor: *Hazatalálás*, 550. oldal)

2. A helyzet

A Szent Koronán hátul közepén, az abroncs felett, ahol ma Dukász Mihály bizánci császár képe látható, eredetileg Szűz Mária képe volt (gróf Rédey Péter koronaőr feljegyzése 1613-ból). Az abroncson hátul közepén lévő két kép sem eredeti, valakik valamikor kicserélték. Nem is szenteket ábrázolnak, mint a többi 14 kép. (A 19 és 16 közötti különbszet a pántok kereszteződésében lévő Mindenható-képből, az elől közepén lévő Krisztus-képből és az előbb tárgyalt Szűz Mária-képből adódik.)

		16 JÓZSEF	SZÜZ MÁRIA	4 KER. JÁNOS		
			14 TAMÁS			
9 KOZMA			7 JAKAB			10 DAMJÁN
	13 ANDRÁS	5 PÉTER	MINDEN HÁTOS	6 PÁL	3 TÜLÖP	
2 GYÖRGY			15 JÁNOS			12 DEMETER
			8 BERTALAN			
		11 MIHÁLY	KRISZTUS	1 GÁBOR		

A képek elhelyezkedése a Szent Koronán (síkba kiterített rajz)

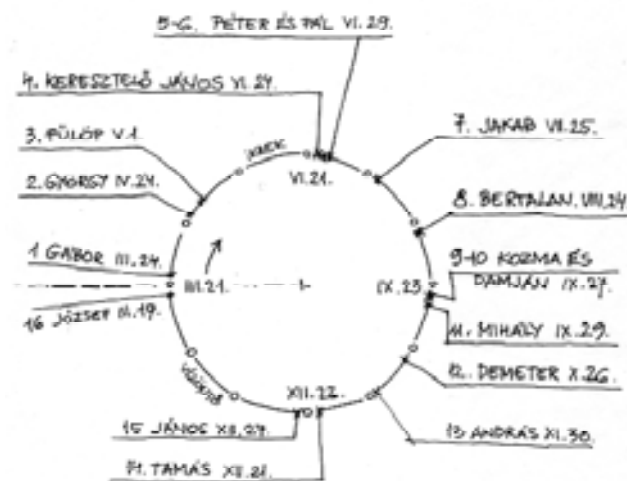
3. A feladat

Hipotézist kell felállítani az abroncson kicserélt két kép által ábrázolt szentek kilétére. Naptári sorrendbe kell állítani a 16 szent immár teljes jegyzékét. Ki kell olvasni az üzenetet.

4. A feladat megoldása

Ha a vitatott két kép Szűz Mária képének közvetlen közelében van és ez a két kép van legközelebb hozzá a képek közül, akkor a két személy, akiket ezeknek a képeknek ábrázolniuk kellett, bizonyára az életben és a megváltás történetében betöltött szerepük szerint is közel álltak Szűz Máriához. Ennek a követelménynek megfelelő két személy Szent József és Keresztelő Szent János.

A naptári sorrend a fenti hipotézis felhasználásával így alakul:



A szentek névünnepeinek dátumai az évkörben

Meg kell keresni azt a közeget, amelyben a jegyzék adatai képszerűen kezelhetők, hogy a képi jellegű üzenet kiolvasható legyen. A névünnepek időadatok, tehát az idő dimenziójában kell azokat elhelyezni. Mivel évente ismétlődő adatokról van szó, célszerű az ábrázoláshoz a kört, az évkört választani.

A jegyzék kezdőpontjának magyarázata, hogy az ábrázolás eszközeül választott évkört nem a mai hétkönap felfogásunknak, hanem a csillagászati szemléletmódnak megfelelően kell kezelni, mert azok a – bizonyára igen nagy tudású – emberek, akik a Szent Koronát, ezt a bámulatos szervezettséget mutató alkotást megtervezték, a maguk idejében ilyen világképben – vagyis mindent az Univerzum összefüggéseibe helyezve – gondolkodtak. Az évkört ugyan 12 részre kell felosztani, de ezek nem mai naptári hónapokat, hanem a csillagászati hónapokat kell hogy jelentsék, ezért kezdőnapjaik 19-e és 23-a között szóródnak, az évkezdő pedig nem január 1-e, hanem március 21-e, ami az évkörben az óralap 9-esének megfelelő hely, azaz a tavaszi napéjegylenőség, a Kos csillagképének kezdete.

5. A képi üzenet kiolvasása

A két napforduló és a két napéjegylenőség közelében – mindenféle erőltetés, torzítás vagy előzetes koncepció igazolási szándéka nélkül – szembeszökő sűrűsödések, csoportosulások tűnnek elő. Ezek számszerű értékelése:

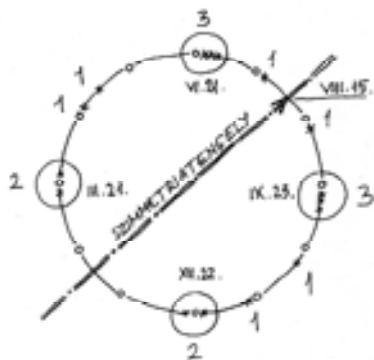
– A téli napforduló és a tavaszi napéjegylenőség táján 2-2 névünneppel van,

– A nyári napforduló és az őszi napéjegylenőség táján 3-3 névünneppel van,

– A téli napforduló és a tavaszi napéjegylenőség között nincs névünneppel,

– A többi (naptári) hónapban 1-1 névünneppel van, csillagászati hónapokat tekintve pedig – a harmadik sorból kikövetkeztethető Vízöntőn kívül – az Ikrekben nincs egy névünneppel sem.

A napfordulók és napéjegylenőségek párpai között félreérthetetlen szimetriatengely húzódik, amelynek határozott irányultsága van, mert alul a Vízöntőben, ahol metszi a kört nincs névünneppel, de innen a körívén kétfelé indulva egyre nagyobb számban találunk névünnepeket, így a tengely és a kör felső metszéspontja mintegy kiemelkedő középpontját alkotja az évköri sorrendnek. Milyen nap, milyen ünnep van az évkörnek azon a pontján? Augusztus 15-e, Nagyboldogasszony napja!



A névünnepek által kijelölt szimetriatengely

Tehát ez az egyértelmű, félreérthetetlen üzenet: a magyarság egyedülálló Boldogasszony-tisztelete nem egyszerű népi jámborság, hanem a Szent Koronába beírt ősi törvény és kötelesség! Az augusztus 15-re vonatkozó adat nem feltételezés, hanem kellően megalapozott következtetés, objektív tény, az üzenet igazi olvasata. Ez az üzenet új megvilágításba helyezi Szent István tettét is: nem egyszerűen és alapvetően fia elvesztése feletti mérhetetlen bánatában és a dinasztikus öröklés tragikus meghíusulása miatti tanácsstalanságában ajánlotta fel a Szent Koronát és

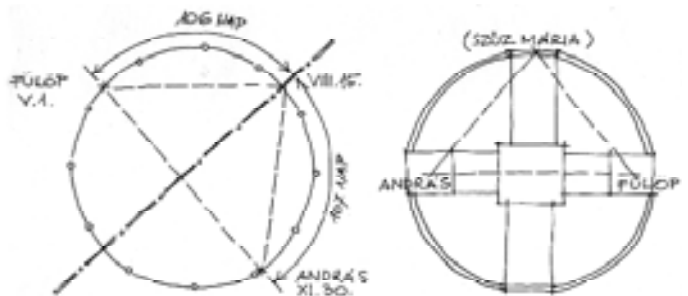
vele az országot Szűz Máriának, részéről ez a tett nem esetleges és rögtönzött döntés, nem önkényesen választott kiút, hanem kötelesség, követendő parancs, amelynek a Szent Koronában rögzített voltát Szent István, az ezzel a koronával megkoronázott apostoli uralkodó még nagyon világosan tudhatta, ha ez a tudás később feledésbe merült is.

6. Az üzenet megerősítése további adatokkal.

Augusztus 15-e a január 1-gyel kezdődő év aranymetszési pontja. A napok száma augusztus 15-ig magát az ünnepet még nem számolva $226 (365 \times 0,618 = 225,6)$.

A téli napforduló és a tavaszi napéjegylenőség előtt és után áll 1-1 névünneppel. Viszont a nyári napforduló és az őszi napéjegylenőséget egyaránt követi a 3-3 szent névünnepe. Ez eltérni látszik az évkör nagy szimetriájától, de a mindkét hármas csoport utolsó tagja által kijelölt időtávot megfigyelve éppen Nagyboldogasszony ünnepe áll a középen. A tengely tehát pontos és valódi szimetriatengely.

A szkíta-térítő apostolpáros, Fülöp és András ünnepük dátuma szerint 1 %-on belüli pontossággal azonos távolságra vannak augusztus 15-től. Továbbá Szűz Mária képe és a két szkíta-térítő apostol képe ugyanúgy egyenlőszárú háromszöget alkot a Szent Korona felülnézeti rajzában, mint ahogy dátumuk helye az évkörben. Fülöp apostol zománcképén jobb keze mutatóujjával a bal mellén lévő hatalmas M betűre mutat, András zománcképén pedig az öve fölött a környezetétől teljesen elkülönült háromszög látható. Ezek az alakzatok nem téveszthetők össze a ruhák redőzetével. Szűz Mária képe a Fülöp által mutatott irányban van, András pedig az említett háromszög harmadik sarkán. Ezek a tények függetlenek az abroncon hátul kicserélt két képre vonatkozó bármely hipotézistól.



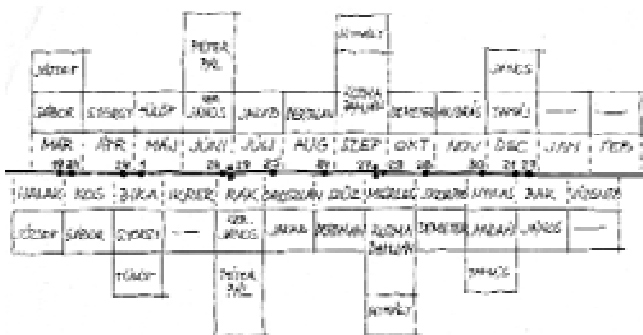
A Fülöp és András apostolok és Szűz Mária képei által bezárt háromszögek az évkörben és a Koronán



Fülöp és András apostolok zománcképének rajza (Csomor Lajos alapján)

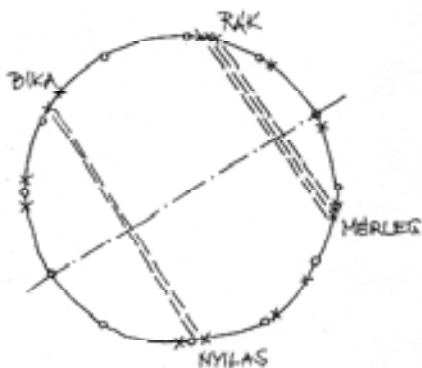
7. A naptári és csillagászati hónapok összehangolása

Ha megvizsgáljuk naptári és csillagászati hónapok szerint is, hogy melyik hónapba hány szent névünnepe esik, azt tapasztaljuk, hogy mindkét rendszerben szabályszerűség van, sőt a két rendszer egymással is össze van hangolva. Mindkét rendszerben szimmetrikus és azonos a 2-2 és a 3-3 személyes fordulók ritmusa. A naptári rendszerben a sorrend utolsó tagja, Szent József áll elől, közvetlenül a csillagászati évkezdet (március 21.) előtt, ezzel mintegy visszacsatolva a körforgást az év végéről és megvalósítva az évenkénti ismétlődés folyamatosságát.



A naptári és a csillagászati rendszer összhangja

Ebben a rendszerben márciustól decemberig minden hónapban van egy vagy több névünnepe. Az állatövi jegyek rendszerében két jegy (Ikrek és Vízöntő) ugyan üresen áll, a ritmus mégis megegyezik a naptári rendszerével. A 2-2, illetve 3-3 névünnepet összekötő vonalak a csillagászati hónapok szerint megrajzolt évkörben is szimmetrikus ábrát eredményeznek.



A kettes és hármas névünnepek szimmetriája az évkörben

8. További felismerések

A Szent Koronát vizsgáló aranyművesek és mérnökök megállapították, hogy az abroncs (viselés szerinti) bal oldala nagyobb, mint a jobb fele. Mivel az abroncs az eget és az évkört is jelképezi, ezért ez magától értetődő. Mert a június 21-től december 21-ig tartó csillagászati félév (184 nap) hosszabb, mint a december 22-től június 20-ig tartó másik félév (181 nap). Hogy a napokban számolt különbség arányos-e a mért eltéréssel, azt ellenőrizni kellene.

A Szent György napjától (április 24.) Szent Mihály napjáig (szeptember 29.) tartó hagyományos magyar gazdálkodási év képi helyei szimmetrikusan helyezkednek el a már megtalált tengelyhez képest és a Szent Korona síkban kiterített felületén.



A gazdálkodási év elhelyezkedése a Koronán a névünnepek rendszerében

9. Kérdés a Szent Korona fennhatóságának időbeli határáról

A Szent Korona fennhatóságának érvénye 1944. március 19-én függesztődött fel, amikor a német hadsereg lerohanta az országot. A szentek sorrendjében az utolsó Szent József, akinek a névünnepe március 19. Vajon a Szent Koronában meg van írva előre a saját története, pályafutása, ahogy a csillagoknak? Ha az állatövi jegyeknek az évköri forgásiránnyal ellentétes, úgynevezett precessziós mozgását nézzük, akkor József (Halak) után már csak a Vízöntő üressége következik. Vajon ez az Európai Unióba történt belépésünket jelzi?

Kéri Ádám, Kiss Gergely,
Dr. Kóczy T. László, Dr. Várlaki Péter

A SZENT KORONA ZOMÁNCKÉPEINEK VIZSGÁLATA (részletek)

A korona abroncsának zománcképeiről készült rendkívül jó minőségű színes képek (Szelényi Károly felvételei) informatikai feldolgozása, alakfelismerő és színelemző programok felhasználásával, több évig tartó elemzéssel, a korona rendszeréről rendelkezésre álló összes lehetséges adatot és az eredetével kapcsolatos igen széles vélemény-spektrumot is áttekintve nem tudtunk új hipotézist felállítani. Ugyanakkor egy bizonyos határozott mintázatot meg tudunk erősíteni, amely az összefoglaló vélemények közül Bogvay Tamás hipotézisét igazolja. Eszerint az alsó (ún. görög) korona Bizáncban készülhetett 955 és 959 között, valószínűsíthetően a kongeniális tudós császár, Bíborbanszületett Konstantin tervei alapján Sarolt királynő számára, akinek férje vagy leendő férje Taksony fia, Géza volt.

Jelenleg a korona keresztpántjainak informatikai elemzése folyik az alább ismertetett módszerek szerint, egyúttal az alsó abroncs és a felső pántok összehasonlító vizsgálata. Bizonyos jelek arra mutatnak, hogy megerősíthető az a másik, szintén korábbi hipotézis is, hogy a korona egységes rendszerben, magyar területen született. Ez nem zárja ki egyes zománcképek bizánci eredetét sem. Megjegyezzük, hogy idáig semmi jel nem utal arra, hogy a korona bármely része Rómából vagy bárhonnan nyugatról származna. Az érintett hipotézisek közötti ellentmondásokat a vizsgálatok befejezése után tudhatjuk feloldani.

Az informatikai, alakfelismerési és színelemzések egyértelműen kimutatták, hogy az alsó korona-abroncson található nyolc kép bizonyosan ugyanannak a művésznek munkája, együttes tervezés eredménye és egy időben készült. Ezekből – ötvös kutatók véleménye szerint – négy kép az eredeti helyén van, míg a másik négy nyilvánvalóan nem az eredeti helyén található. Az informatikai vizsgálatok is egyértelműen igazolták, hogy az egyébként ikonográfiailag is értelmetlen és logikátlan elhelyezésű Dukász Mihály kép a többi nyolc képtől jól elkülöníthető. Megerősíthetjük Csomor Lajos hipotézisét, hogy a két főangyal eredetileg hátul volt a jelenlegi Dukász kép helyén található Szűz Mária képpel együtt. A két főangyallal teljesen megegyező színekkel, arccal, formákkal és meglepő módon ószövetségi *efód*-szerű főpapi vállfedővel rendelkező Bíborbanszületett Konstantin császár képe a Krisztus képtől jobbra, Géza király (fejedelem) képe a másik oldalon helyezkedett el a „Pisztosz Králész Turkiasz” felirattal. A felirat egyértelmű, hiszen a XI. század közepétől a Turkia elnevezés már nem fordul elő, s I. Géza király görög címzése is „Kralész Ungriasz” volt.

Az alakfelismerő programok és a motívumelemzés egyértelműen megerősítik azt a hipotézist, hogy a császár és a két arkangyal összetartoznak, mind az arcuk, mind pedig az öltözetük szerint. Az ábrázolás külön érdekessége a bibliai leírással teljesen összhangban lévő vörös, kék és arany színű *efód*. Az utóbbinak csupán erősen módosított változata az ún. *omofóron*, azaz a keleti egyházak püspöki stólája (lásd a Dukász kép illetve más keleti uralkodók és főpapok *omofóron* ábrázolásait), melyek jól kivehetők az összes többi bizánci császár képén. A két arkangyal (Isten jobb és bal kezének megszemélyesítői) és a császár ószövetségi főpapi jellegű *efód* vállfedőjével semmilyen más ábrázoláson nem találkoztunk. Mindez igen bonyolult és misztikus szerkesztés eredménye, hiszen eképpen a főangyalok „főpap angyalokként” vannak ábrázolva, az ő attribútumaikat a jobb és bal váll *efód*-jának egyesítésével a *labarumoth* hordozó császár viseli, aki így „koronázó angyalként” vagy a nyelvmitikai értelemben máshol is használt „korona-angyalként” jelenik meg, szokatlan módon szakálltalanul, az arkangyalokkal a legkisebb részletek tekintetében is teljesen megegyező arccal. A különbség csupán abban van, hogy ő koronát hord és a kezében kardot, illetve labarumot tart. Elemzéseink alapján és a történeti források (Révai Péter koronaőr könyvének első kiadása) figyelembevételével szinte bizonyossággal állíthatjuk, hogy a korona hátsó főképén az Istenanya (Theotokosz) volt látható a kisdéd Jézussal.

Az abroncson található nyolc kép eredeti elrendezése első sorban a képeken látható személyek (arkangyalok, szentek, uralkodók) tekintetében egyértelműen felismerhető irányából állítható vissza. Segítségünkre szolgált az a közismert tény, hogy VII. Konstantin császár, a Bíborbanszületett, minden idők legnagyobb bizánci liturgiai és inszigniológiai tudósa volt, amint ezt görög nyelvű liturgiai „szakkönyve” bizonyítja.

A tíz zománcképből álló rendszer egy (3+7 elemből álló) misztikus koronát határoz meg. A hátsó három kép az Istenanyával (jobbán a kisdéd Jézussal), Mihály és Gábrriel főangya-

lokkal egy jellegzetes *Nikopoia toposzt* mutat, amely a bizánci ikonográfiában teljesen általános volt az V. századtól fogva. A *Nikopoia* képek egyébként a világon milliószámra találhatók.

A másik hét kép a négy szenttel a „maszkulin” oldalt mutatja be, középen a Pantokrátor Krisztussal, jobb oldalán a császárral és balján a császártól függő királlyal. A szemek természetesen mind ugyanarra a pontra néznek, mégpedig a császár kezében tartott, Krisztogrammot mutató labarumra. Az abroncson lévő hat személy így jelképesen mind Krisztusra néz.

Hátul ugyanígy Mihály és Gábrriel főangyal ferdén alulról a Szűzanya ölében tartott kisdéd Krisztusra néznek. Két szent, Szent György és Szent Kozma jobbról bal felé néz a labarumra, a másik oldalról Szent Damián, Szent Demeter és Szent István atyja, Géza király balról jobbfelé nézi a labarumot. A császár a maga előtt tartott labarum felé fordul, így ő az egyetlen akinek a szemei előre tekintenek. Felhívjuk a figyelmet annak a ténynek az inszigniológiai sérthetlenségére, mely szerint a szentek, az arkangyalok és az uralkodók kizárólag az Úrra, azaz Krisztusra figyelhetnek. Ez a tény a korona egységes rendszerében csak az itt leírt elrendezés esetén valósulhatott meg.

A színelemzés során két (vagy csoportos vizsgálat esetén valamennyi) kép egy-egy részletét egy új képfájlon helyeztük el. A vizsgált színek számát korlátoztuk a lehetséges 16,7 millió szín helyett 256-ra. A program megkereste, hogy melyik 256 szín képes leghívebben visszaadni a képeken szereplő összes színt, majd az összes képpontot végigjárva az ottani valódi színt lecserélte a 256 közül hozzá legközelebb álló színre. A korlátozást az eredmények értelmezhetősége indokolta. Így a értékeléshez elegendő pontosságú végeredmény egyszerűen áttekinthető és könnyen értelmezhető lett.

A külön erre a célra írt program először a teljes képet megvizsgálta, pixelről pixelre bejárva azt. A talált színekről listát készített, amelynek elkészülte után következett az egyes képek (képpárok) vizsgálata. Az algoritmus mind a 256 szín előfordulási gyakoriságát összegyűjtötte az adott képrészleten. Ezután a képrészlet képpontjainak összegével elosztva az egyes számokat megkaptuk egy-egy szín előfordulásának az egész képfelülethez viszonyított arányát. A táblázatkezelő program grafikonban ábrázolta a két összehasonlított képrészlet színelemzésének végeredményét.

A csoportos színelemzés ezzel teljes analógiába állítható, a különbség annyi, hogy a végeredményként kapott grafikon tíz görbét ábrázol a koordináta-rendszerben. Mivel a tízes vizsgálatok eredménye nehezen áttekinthető, azokra nem térünk ki a továbbiakban.

A színelemzés révén megállapíthattuk, hogy például az arkangyalok és a császár egymásnak megfelelő részletei szinte a megtévesztésig hasonló színűek. Géza király képe szintén sok hasonlóságot mutat az arkangyalok és a császár képével.

Dukász Mihály képének színeit a többi kép színeivel összehasonlítva jelentős eltérést tapasztalunk, a színelemző vizsgálatok eredményei azt igazolják, hogy a Dukász Mihályt ábrázoló kép nem illik bele az egymással erős hasonlóságot mutató többi zománckép közé.